

rige Land; dog det kan man jo ikke saaledes nærmere regne ud. Men ser man efter i Statistisk Bureaus Tabelværk, hvor meget en Tønde Hartkorn koster, vil man se, at det derovre er omtrent 1,000 Kr. højere end i det øvrige Land og Gælden 2 Procent lavere pr. Td. Hartkorn, naar man gaar efter de sidste 5 Aars gennemsnitlige Salgspriser; derfor antager jeg, at Skatteevnen der bliver omtrent lig Gennemsnitsskatteevnen for det øvrige Land. Det er en Selvfølge, at naar en Lov som denne vil blive modtagen rundt om i Landet med stor Glæde, vil Resultatet blive det stil modsatte paa Bornholm, der vil man ikke blive glad ved den. Forholdet er jo dette, at i det øvrige Land bliver der 8 Kr. 30 Øre pr. Td. Hartkorn til Kommunerne, og de faa desuden tre Fjerdedele af Bygningsafgiften, der, hvis man regner den pr. Td. Hartkorn, vil blive henved 2 Kr. pr. Td. Hartkorn; men da Handelspladserne, som ere medregnede til Landkommunerne, vistnok tage en meget stor Andel af Bygningsafgiften, vil det selvfølgelig blive mindre, maatte $1\frac{1}{2}$ Kr. eller noget lignende, det bliver i alt Fald omkring 10 Kr., der kommer til Kommunerne pr. Td. Hartkorn i det øvrige Land. Paa Bornholm derimod vil det ikke blive mere end 4 Kr. 75 Øre, altsaa knap det halve, og som jeg ogsaa oplyste ved første Behandling af Skatteloven, have Skatteforholdene paa Bornholm udviklet sig anderledes end i det øvrige Land. Jeg skal ikke komme dybere ind derpaa nu, men blot fremhøve, hvad der ogsaa er anført i Betænkningen, at man derovre oprindeligt har en højere Landgilde, end man har i det øvrige Land, ganske sikkert en Tredjedel højere, fordi Hartkornet den Gang blev sat efter Landgildedydelsens Beløb i Penge; men vi ere den eneste Landsdel i Danmark, som yder en Afgift til Statskassen i Smør, som beløber sig til 11 Kr. 5 Øre pr. Td. almindelig Hartkorn, og da Kapitelskatsten paa Smør er steget fra 7 Skilling pr. Pund i 1684 til 85 Øre nu, er den altsaa steget med 600 Procent, hvorimod Kugs- og Bygskapitelstatst kun er steget fra 3 Kd. pr. Td. til 8 Kr. 39 Øre for Kug og 8 Kr. 77 Øre for Byg. Det er Bornholms Kapitelstatst for indeværende Aar, og man vil se, at Kornafgiften knap er steget 50 Procent, men Smørafgiften derimod 600 Procent. Derksom man derovre havde Landgildedydelsen i Korn alene og ikke tillige i Smør, som det øvrige Land er fri for, havde vi ganske sikkert nu haft 50,000 Kr. mindre at svare til Staten, og naar vi nu oven i Købet her, naar der ikke tages Hensyn dertil, skulle svare 36,000 Kr. mere i Indtægts- og Formuestat,

end vi faa igen, og vi indrettede have faaet en Forøgelse af 50,000 Kr. Smørafgift, som de andre ere fri for, er det indlysende, at Bornholm herved vil blive haardere behandlet end det øvrige Land. Jeg vil derfor meget anbefale, om der dog ikke under en eller anden Form kunde gøres noget for, at Bornholm i det mindste fik et noget lavere Skattepaalæg, navnlig da for Landdistrikterne. Jeg maa indrømme, at Købstæderne kun svare den halve Bygningsafgift og ikke yde nogen videre Landgilde. En Smule have de dog; vi have jo Købstadjordene til hver By og navnlig til Nakkeby med Smørafgift, men det spiller ikke nogen videre Rolle. Det er Landkommunerne, der blive forelsigt ramte. Jeg ved meget godt, at det ikke vil nytte mig stort at henvise til de gamle Privilegier paa Bornholm, hvorefter disse faste Skatter vare lavere, men jeg synes dog med Rette at kunne henvise til dem, fordi det privilegerede Godsejerhartkorn hvilket der ved Loven af 20 Juni 1850 om Hartkornsubjævnningen blev paalagt 4 Kr. i Gammelstat pr. Td. Hartkorn, fik det 15-dobbelte i Erstatning, for saa vidt de have Gaarde med 200 Tdr. Hartkorn, og hvis de havde under 200 Tdr., de saakaldte ufuldkomplettede Sædegaarde, fik de det 20-dobbelte; i Hørsholm Distrikt, som kaldtes Dronningens Domæne, fik de lidt højere Gammelstat, omtrent 33 Øre pr. Td., og fik det 25-dobbelte Beløb udbetalt i Erstatning. Noget lignende har man faaet for Bornholms Bedkommende ved Loven af 12te Februar 1872 om Udredelse af Heste til Bornholms Bævning. Da fik Parcellerister og en Del mindre Gaarde det 25-dobbelte Beløb af den paalagte Stat, der var 25 Øre pr. Td. Hartkorn. Nu maa jeg ganske vist indrømme, at man ikke her lægger ny Stat paa Hartkornet, men man foretager en Slags Konvertering eller Omfordeling af Skatte-maaden, saaledes at Resultatet i Virkeligheden bliver noget lignende, som om man gav Bornholm et Paalæg, som det øvrige Land ikke faar. Derfor synes jeg ogsaa, at man, selv om man ikke vil indrømme mig, at vi derovre have et Retskrav paa at faa Væmpelser, dog ikke vil kunne nægte, at vi have et Billighedskrav, der maa tages Hensyn til. Det har man gjort under andre Forhold. Derksom man ser hen til Skolelovsforslagets Motiver i 1895-96, staar der i Rigsdagstidenden Tillæg A., Sp. 1887, at det vistnok med Rette er gjort gældende for Lærerstandens Bedkommende, at Lønningerne ere gaaede ned paa Grund af Kornpriserne's Dalen, og at der saaledes med fuld Føje er gjort gældende, at de have